

Dopisi za
uredništvo i
upravu šalju se na
adresu
Z A G R E B.
Draškovićeva ul. 36. I. kat.
(Lav Stern).
Rukopisi se ne
vraćaju.

Ž I D O V

HAJ'HUDI

Izlazi dvaput
mjesečno.

Pretpлата:
Godišnje K 10,
polugodišnje K 5,
četvrtgodišnje K 3.
Pojedini br. 40 fil.

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA.

God. II.

1. ožujak 1918. - ZAGREB - 17. adar 5678.

Broj 5.

Poslije smrti dra Jehiela Členova.

Akcijoni komitet cionističke organizacije u Berlinu upravio nam je slijedeći dopis od 6. II. 1918.: Vrlo cijenjena gospodo sumišljenici! Žalosna nam je dužnost, da Vam priopćimo smrt gospodina dra Členova. Usred najpožrtvovnijeg rada umro je u Londonu. Vijest o njegovoj smrti još nam nije javila detalje. Gubitak drugog predsjednika užeg akcionog komiteta cionističke organizacije za cionistički je pokret jedan od najtežih udaraca, koji su ga ikada zadesili. Poznata vam je vodeća uloga koju je imao g. dr. Členov u cionističkom pokretu, poglavito u ruskom cionizmu; poznate su Vam neprocijenjive usluge, koje je on učinio cionističkoj nacionalnoj misli. Za vrijeme rata razvijao je svoju sjajnu vodilačku sposobnost u neprispodobivoj mjeri, te je tako postao ruskom židovstvu opće priznati predstavnik. Cionističkom pokretu posvetio je svoj život. U vjernom radu za cionistički ideal snašla ga je smrt. Ne možemo danas ocijeniti gubitak, koji je nastao njegovom smrću. Jedino možemo pozvati, našu organizaciju, koja s nama oplakuje preminuloga, da u njegovom duhu služi našem idealu. Umoljavamo Vas, da vijest o smrti dra Členova po našem nalogu cijeloj cionističkoj zajednici jugoslavenskih zemalja priopćite. S cionskim pozdravom. Akcijoni komitet cionističke organizacije. Hantke v. r.

* * *

Vijest o smrti neumornog cionističkog vodje raširila se strijelovito kroz sve zemlje zemaljske kruglje. Židovska štampa cijelog svijeta donasha opsežne članke o životu i radu narodnog miljenika dra Členova. Mnogi veliki listovi izašli su u crnom okviru. U brojnim gradovima svih zemalja obdržavaju se skupštine, spomenslave i predavanja u počast velikog pokojnika.

Obitelji dra Členova, uredu cion. organizacije u Kopenhagenu, užem akcionom komitetu u Berlinu, centralnom komitetu ruskih cionista u Moskvi itd., stižu neprestano izjave sažaljenja, takodjer od vlada nekih država.

Tijelo dra Členova, blage uspomene, sahranjeno je dana 6. veljače u Londonu, uz veliko saučešće nežidovskih i židovskih odličnika. Pogrebna svečanost započela je u velikoj sinagogi, kamo su došli i izaslanici vlade Velike Britanije, armenske komisije, arapske legije, ruski generalni konzul, i dr. Tijelo je zasad sahranjeno na židovskom groblju u Willesdenu, gdje su londonski nadrabini dr. Herz i dr. Gaster držali žalobne govore.

Prigodom smrti našega nezaboravnoga dra Členova izdao je užu cionistički akcijoni komitet ovaj proglas:

CIJONISTI!

Umro je Členov.

Ovaj se udarac oborio silnom snagom na cionistički pokret, židovski narod. Od XI. kongresa bijaše dr. E. V. Členov drugi predsjednik užeg akcionog komiteta naše organizacije. Neograničeno povjerenje cjelokupne organizacije pozvalo je vodju ruskog cionizma na ovo mjesto. Valjalo je ustanoviti upravu cionističkog rada, razviti organizaciju velikom snagom; valjalo je dati novi snažni polet radu u Palestini i izgraditi politički rad u velikom stilu, kako to odgovara povjesnom njegovom značenju.

Dr. E. V. Členov, kojemu ruski cionizam, poradi njegovog neumornog i svrshodnog rada, imade da zahvali svoje najjače uspjehe — odazvao se teška srca i ispunjen svijesti izvanredne odgovornosti pozivu cjelokupne organizacije.

Na novom mjestu ispunio je najsmjelija očekivanja — dok nije buknuo rat i odveo ga u Rusiju. — Sred velikih ratnih događaja, sred događaja, koji su donijeli prevratnih promjena ruskom židovstvu, stajao je Členov mudro i jake ruke na kormilu cionističke organizacije i nacionalnog pokreta. Pod njegovim vodstvom izvojevalo je rusko židovstvo pobjedu u borbi za svoje nacionalno pravo na život. Njegovu vodstvu imade da zahvali ruski cionizam svoj vladajući položaj unutar židovskog pokreta u Rusiji. Njegovu vodstvu imade takodjer da zahvali cionistička cjelokupna organizacija, da je očuvana njezina jedinstvenost te cjelovitost i da je politička akcija bila toliko napredovala i polučila istorijski uspjeh.

I opet je poziv cionističke organizacije priveo dra Členova novim, većim zadacima. Tek što je ustao iz bolesničke postelje, otide iz Rusije da stavi svoje sile u službu neodgodivih zadataka. I on stajao je na svojem mjestu, doklegod ga nije opozvala smrt. — Členov nije doživio ispunjenje, koje je čežnja sviju nas. Nije mu bilo sudjeno da svojim očima gleda novi život u zemlji naših nada, za koju je radio neumornom pripravnosću.

I njega je stigla tragična sudbina velikana našega naroda, da smiju samo iz daljine gledati na obećanu zemlju. Obuzet najvećom tugom i vrućom zahvalnosću stoji na njegovom grobu, s cionističkom organizacijom, cijeli židovski narod.

Jehiele Členov! Otišao si od nas, kad

nam je zora počela da rudi. Neka bi bila naša budućnost blagoslovena Tvojim radom.

Uži akcijoni komitet cionističkog pokreta

Warburg, Jakobson, Hantke.

Palestina*.

Glavni je izvor svih patnja židovskog naroda gubitak njegove historijske domovine i njegova rasijanost po mnogim zemljama. Okolnost, da je židovski narod bez zemlje, otela mu je samostalnost udešavanja svoga života, i dovela njegovu sudbinu u nesnosnu ovisnost; o napredak i propadanje naroda, u čija se područja Židovi naseljavaju to je razlog njegove abnormalne egzistencije i njegovog iznimnog položaja među narodima svijeta; to je prije svega razlog nezdravog razvrštenja znanja i društvenih slojeva u Židova. Nadalje je život bez vlastite zemlje razlogom neznatne političke i društvene otporne snage, zapreka kulturnom životu židovskih masa, razlog njihovih neprestanih seoba i njihovog nemira. — Nije potrebno, da se posebno na to upozori, kako ove abnormalne okolnosti priječe i razvoju židovskih radničkih klasa.

Spoznaja ovog stanja, kao i nikada ne prekinuta duševna veza židovskog naroda sa starom domorodnom grudom, izazvale su u život židovski narodni pokret, koji nastoji, da teritorijalno riješenje židovskog pitanja postigne ostvarenjem jedinstvene židovske naseobine u Palestini. Mi smatramo temeljito ekonomsko preustrojstvo, koje predpostavlja povratak po mogućnosti što većega dijela Židova k praproizvodnji, neophodnim sretstvom za ozdravljenje židovskog gospodarskog života. Naseljenje putujućih židovskih masa u Palestini pokazuje usprkos svih zapreka početke, koji mnogo obećavaju. — Ovo je početak židovske zajednice rada i kulture, koja je svojim razvojem odredjena, da bude težište židovske emigracije i sijelo narodnog razvitka jednog u svom opstanku osiguranog naroda. — Velika životna snaga ovog narodnog ideala očitovala se je, koli u izvanrednoj požrtvovnosti židovskih masa za palestinske svrhe, kao i u činjenici, da je taj ideal vratio židovskom narodu vjeru u samoga sebe te postao moćnom polugom na daleko razgranjenog pokreta za narodnim obnovljenjem, u kojem sudjeluju svi slojevi našega naroda. Naši su palestinski zahtjevi danas ne samo najbliži cilj u cionizmu organi-

* Ovaj je članak izvadak iz memoranduma svjetskog židovskog radničkog saveza »Poale-Cion«. Memorandum predan je, prigodom Stockholmske konferencije, holandsko-skandinavskom komitetu.

zovanog narodnog pokreta, već su i zah-tjevi ogromne većine židovske demokracije.

Revolucionarno preustrojstvo temelja židovskog narodnog opstanka osnutkom narodne domovine u Palestini može da bude samo djelo vlastite pomoći židovskog naroda. Ali ono što imademo pravo tražiti od drugih naroda, a naročito od internacionalnog proletariata, to je zahtjev da se uklone one umjetne zapreke, koje otešćavaju i zaustavljaju proces razvoja židovskog narodnog života u Palestini. Zaprečivanje židovskog kolonizatornog djelovanja protuslovi demokratskim načelima slobodne seobe masa, koje traže zaradu i pravu samoodredjenja naroda. Težnja židovskog naroda za nacionalnom koncentracijom u Palestini u potpunome je skladu sa kolonizatorskim zadaćama čovječanstva. Naseljenje ove rijetko napućene, najvećim dijelom neobrađene zemlje, — koja je uporabo m modernih proizvodnih metoda, sposobna, da primi milijune novih naseljenika, — sa židovskim za zemljom gladnim narodom, bilo bi ne samo preokret u njegovom životu, nego i velika dobit za pučanstvo same zemlje i za napredak svijeta.

Jasno je, da ovo naseljivanje neima ništa zajedničkog sa kolonialnom osvajačkom, ekspanzivnom i eksploatacionom politikom. Židovski narod, koji ne posjeduje nikakvih državnih prisilnih sredstava, koji ne traži nikakvih tržišnih područja i surovinskih monopola za proizvodnju robe jedne matice zemlje, ne može na to misliti da u Palestini tjera kolonialnu politiku i da potlačuje urodjeno pučanstvo. Židovski narod teži za osnutkom jednog osiguranog radnog područja za svoje iskorijenjene luta juće mase, te hoće, da u mirnom zajedničkom radu sa arapskim pučanstvom podigne produktivne sile zemlje. — Židovska je kolonizacija već sada postala vrlo važan faktor gospodarskog razvitka Palestine. Židovsko je naseljivanje nosioc naprednih metoda rada, višeg načina života, većih zahtjeva zarade, te može stoga arapskom pučanstvu samo pomoći, da se digne iznad svog primitivnog kulturnog i gospodarskog stepena.

Tako stoji ponovno židovsko naseljivanje Palestine u savazu s velikim kolonizatorskim interesima čovječanstva, za koje je nastojanje, da se jedini beskućni narod svijeta ukorijeni u svojoj zemlji od vanrednog interesa, jer se svijet ne može umiriti sve dotle, dok je židovski narod, koji je tijesno vezan sa sudbinom svih naroda — lišen normainih uvjeta za razvoj svoje narodne osebnosti.

Židovski narod, čiji sinovi krvare na svim frontama u tragičnoj borbi jednih protiv drugih i koji je iza fronte strašno trpio radi uklonivih i neuklonivih ratnih grozota, imade pravo na zahtjev da mir, koji će doći, mora i njemu obezbijediti opstanak i slobodan razvitak.

„Hrvatska država“ o purimskoj zabavi.

Izdavač »Lokalne korespondencije«, Vladimir Pavlaković — prije Steiner, prekršten Židov, — poslao je svim zagrebačkim dnevnicima izvješće o purimskoj zabavi i završio to izvješće riječima »Moramo dakako na žalost konstatirati, da je osim posjetica nastojao i dio odbora naročito članice tog odbora prikazati ovu zabavu i djelomice u programu, a pogotovo nakon programa kao da nismo u Hrvatskoj«.

Njegovo izvješće nije donio nijedan od zagrebačkih dnevnika, a samo je »Hrvatska država« povodom toga izvješća donijela bilješku pod naslovom „Kao da nismo u Hrvatskoj“, koji osim gore navedene stavke sadržava još slijedeće razmatranje: „Najprije pitamo upravu hrvatskog konzervatorija, kako može davati svoje prostorije za protu-hrvatske zabave?“

S druge pak strane opominjemo građane Židove, da ne zaborave, da se nalaze u Hrvatskoj, u doba kad se je nacionalizam svijest i ponos narodni tako podigao, da apsolutno ne ćemo trpjeti, a još manje dozvoliti bilo kakove izazove. Neka ne zaborave, ako nastave ovako, da ih svijestan narod može pogoditi u onu žilu kucavicu, koja ih je i dovela k nama. Zahtijevamo i tražimo, da nas nitko ne izaziva, a najmanje onaj tko od našeg znoja živi, i tko iz naših truda milijune stječe!

Član našega uredništva g. Lav Stern razgovarao je sa urednikom „H. d.“ i rastumačio mu, kako je „H. d.“ nasjela izdavaču „L. k.“, koji je nemogavši iznijeti nikakav konkretni prigovor, iz zlobe i pokvarenosti svoje izvješće završio formulom, iz koje bi neupućeni mogao zaključivati, da su se na purimskoj zabavi dogodile bog zna kakove nepodobštine i da je tamo vladala tendensa vrijedjanja hrvatstva. Urednik „H. d.“ požalio je, da je nasjeo i molio, da mu se pošalje ispravak, što će ga uvrstiti i popratiti sa odgovarajućom izjavom uredništva „H. d.“ G. Stern poslao mu je nato slijedeći članak:

Kao da nismo u Hrvatskoj!

Povodom Vaše notice pod gornjim naslovom u broju 42. Vašeg cij. lista, slobodan sam kao član priredjivačkog odbora purimske zabave zamoliti Vas, da izvolite uvrstiti sljedeći ispravak: Konačni pasus izvješća „Lokalne korespondencije“ o karakteru te priredbe je tendenciozno prikazan što već sama stilizacija njezine „kritike“ o toj zabavi daje naslućivati, jer nije navela, niti je mogla navesti niti jedne činjenice koja bi dozvoljavala zaključak, da je tom zabavom hrvatski karakter grada Zagreba ili čak naše domovine ma u čemu povrijeđen. Ako je „Lokalnoj korespondenciji“ bilo do toga, da konstatira, da ta zabava nije imala hrvatski karakter i da nije bila manifestacija za hrvatstvo, onda je to trebala konstatirati na način, da otude ne izađe nikakav prigovor niti prema priredjivačima, niti prema posjetiocima te zabave, jer nama nije opće bilo do toga da tom zabavom manifestiramo hrvatstvo. Upravo obrnuto, išli smo za tim, da priredimo jednu čisto židovsku zabavu, što nam je i potpuno uspjelo, te mislimo, da osim pokrštenog Židova Steiner-Pavlakovića ne će biti nikoga, koji bi Židovima osporio pravo, da židovski narodni blagdan proslave jednom židovskom zabavom. Slavili smo židovski narodni blagdan „Purim“ te smo nastojali koncertu i cijeloj zabavi dati čisto židovski značaj tim, što smo na program koncerta stavili po mogućnosti samo židovsku pjesmu i židovsku muziku. Nama je nedokučivo, kako bi takov program ili takova priredba mogla povrijediti hrvatske interese i zadobiti protuhrvatski karakter. Znamo pouzdano, da je tako tendenciozan prikaz karaktera zabave samo čin lične osvete pokrštenog Židova, kojemu je u njegovoj beskarakternosti uspjelo dobiti pristup na jednu zabavu, na koju ga nismo htjeli pripustiti. Upravo zato, jer je pokršten Židov, a dakako, da nismo imali nikakvog povoda, da ga na toj zabavi onako obilno

i makte pogostimo, kao što se je bio nadao.

Prema tomu nije bilo povoda, da se cijenjeno uredništvo obori na Židove i da im na ovakav način dijeli ovakove lekcije. Priredjivači te zabave, nacionalno osvješćeni Židovi, ne mogu nikako i nikada zaboraviti, da su u Hrvatskoj i upravo njihova židovskonacionalna svijest i njihova pravdoljubivost isključuje posvema mogućnost, da bi oni mogli izazivati i vrijedjati hrvatstvo. Jednako su upravo ovi nacionalno osvješćeni Židovi držali nemogućim, da bi upravo nacionalno osvješćeni Hrvati u toj zabavi mogli vidjeti povredu hrvatskih interesa, da bi nam mogli htjeti osporiti pravo, da uvijek dostojno manifestiramo našu pripadnost židovstvu i da bi nam se moglo kazne radi zaprijetiti inauguriranjem antisemitičke politike progroma i bojkota. — Deviza je mladožidova: „Tudje poštuja svojim se dičilo!“ Mi smo toj devizi uvijek i svagdje bezuvjetno vjerni i dosljedni, a držimo neukusnim i štetnim, pa i odurnom farizejštinom, ako predstavnici drugih naroda, a naročito predstavnici naroda, koji se takodjer bori za realizaciju nacionalnih ideala, ovu devizu ne primjenjuju na sve narode; ako iz te devize samo hoće afirmirati pravo, da se poštuju njihovi nacionalni interesi, a ne će, da iz te devize povuku zaključak, da je i njihova dužnost poštivati svetinje drugih narodnih skupina.

Ne mogu preći preko zadnje izreke, koja govori o Židovima kao skupini, koja živi od tudjeg znoja i stiče milijune od tudjeg rađa. To je jedna maksima gospodarstvenog antisemitizma. Ta je maksima već hiljade puta oborena i dokazali smo nedavno u našem listu »Židov«, kako je ova tvrdnja neosnovana i štetna. Ovdje se ograničujemo samo na konstataciju, da Židovi nigdje, pa ni u Hrvatskoj ne žive o tudjem znoju, nego u najpovoljnijem slučaju uživaju samo plodove svojeg marljivog, savjesnog i okretnog rada. Prigovor življenja o tudjoj muci sadržaje prigovor lihvarstva, pa moramo energično ustati protiv tvrdnje, kao da bi Židovi bili lihvari. Ako u našoj domovini cvate lihvarstvo u većoj mjeri, nego drugdje, onda je to upravo očit dokaz, da to lihvarstvo ne potječe od Židova, jer je procenat Židova u ovim zemljama veoma malen. Jasno je, da se prekomjerno lihvarstvo u Hrvatskoj, a naročito u Lici, Hrvatskom Primorju, Dalmaciji i Istri, gdje Židova gotovo i nema, imade pripisati tomu, što upravo nežidovski elementi u Hrvatskoj uspješno lihvaru,

Svjesni Židovi ne idu za tim, da bilo kome laskaju. Oni će bez obzira na ma kakove prijetnje ostati vjerni svojim idealima i živjeti i raditi onako, kako im njihova osobna i narodna čast nalaže. Dosljednjo tomu, oni će i dalje svakom zgodom podupirati nacionalno-hrvatske težnje i sudjelovati u radu oko realizacije hrvatskih idejala. Ipak mislimo, da se takav rad Židovima ne smije nepotrebno otešćavati razvijanjem antisemitske propagande, a to i ne leži u interesu hrvatstva, jer na žalost naša domovina ne ima toliko sposobnih, razumnih, bogatih i poštenih radnih sila i jedinica, da bi sj mogla dozvoliti luksus isključivanja Židova iz javnog, društvenog i gospodarstvenog života.

Do ovoga časa ne znamo, hoće li ovaj članak »H. d.« izaći i kako će izaći, jer naš list već ide u štampu, nu iz saobraćaja L. Sterna sa urednikom »H. d.« zaključujemo, da će članak izaći tim više, što je urednik H. d. izjavio, da simpatizuje sa cionizmom i da nije antisemita, te da se povremeni protužidovski ispadi H. d. imaju svesti dijelom na neupućenost i ne, poznavanje židovskih prilika (Uredn. H. d. nije znalo, što znači Purim i mislilo je, da je to asimilantska zabava), a dijelom na kriva izvješća poput onoga L. K.

Nadamo se, da će naši Židovi među Steineru svakom zgodom iskazati svoj prezir.

Maksimilijan Harden o cionizmu.

Poznati njemački publicista Harden napisao je u broju od 12, siječnja 1918. svog časopisa »Ž u k u n f t« opširan sastavak o cionizmu pod naslovom: »Između dva svijeta«. Sastavak sagradjen je prema najtočnijim informacijama, pa je svojim zaključcima, koji su za cionizam vrlo povoljni, proizveo veliki dojam u cijeloj njemačkoj javnosti.

Harden se osvrće naročito na deklaraciju engleske vlade, za koju veli, da je mesijanska poruka za milijune siromašnih Židova, a dan, kad je Velika Britanija izjavila, da će uložiti cijelu svoju državnu vlast za židovsku stvar, da će ostati neizbrisiv u svjetskoj povijesti. Što se tiče palestinskog zahtjeva židovskoga naroda, to drži Harden, da se može postići pristajanje svih naroda za ciljeve cionističke politike: Predsjednik Wilson, koji se već prije odluke britanskog kabineta pokazao sklonim židovskim željama, dokazao je izborom nadsuca Brandeisa, (Židova i cioniste) za pregovaratelja o mirovnim pitanjima, da će založiti silu Ujedinjenih država sjeverne Amerike za prava židovskog naroda. Ne može se očekivati prigovor niti od Rusije Trockija i Jofea, a niti od Rusije, koja je neprijatelj Turskoj, »Nijedna zapadna zemlja ne će zatvoriti cestu, koja vodi u novi Cijon« veli Harden, a niti »glava kršćanstva nije opomenula sebi duševno podredjene narode da treba zapriječiti krčenje ove ceste«. Govor, što ga je prigodom zauzeća Jerusolima, dan poslije Božića 1917, držao papa Benedikt također daje temelj uvje-

renju, da s ove strane ne će biti neprijateljstva prema cionizmu. —

S cionizmom bavi se Harden veoma iscrpljivo, te potkrepljuje svoje izvode mnogim citatima. Objektivno prikazuje ciljeve, metode i uspjehe cionizma na području kulturnog i kolonizatornog rada, naročito u Palestini. S tim u savezu podvrgava kritici asimilaciju i anticionističko držanje stanovitih krugova Židovstva. Bavi se također s pitanjem antisemitizma u Njemačkoj i s primjerima dokazuje rodoljubno držanje njemačkih Židova u ratu, na fronti i u zaledju. Na nekima područjima, kao što su organizacija naknade sirovina (Walter Rathenau) djelovanje pomoćne flote (direktor Ballin), izradjivanje pomagala (prof. Wassermann), stekli su si Židovi neprocijenjivih zasluga za njemačku domovinu. Prave hrane za antisemitizam nema u Njemačkoj. Pa ako bi je i bilo — „zar bi se time mogla ukinuti vrijednost onog čistog nastojanja, što hoće da stvori novom židovstvu domaju u zemlji praotaca, da spasi još za razvoj sposobne plodove stare kulture u baštu čovječanstva, kojemu je nasad Israelov nekoć dao ono što je po duši i umu nenadoknadivo“. —

Vanredno je zanimljiv Hardenov komentar izjavi njemačke vlade o cionističkom nastojanju: Nakon što se je izjavila ententa za cionizam „odlučila je napokon i berlinska vlada da se milostivo prikloni cionizmu. Medjutim, izjava izvanjeg njemačkog ureda ne zadovoljava. Odziv u inozemstvu ne će biti povoljan i donijeti će novih pogrda Njemačka treba da izrazi svoje simpatije za cionizam snažnije i bez ograničenja, jer veli Harden: „Kako je dosad bilo u Palestini, tako ne smije, ne može i ne će ostati A u vlasti je Njemačke i niezina je dužnost da podupre novogradnju duha u Cijonu! —

Države, narodi i cionizam.

Francuska vlada priznala pravo židovskog naroda na Palestinu: Sredinom veljače boravio je cionistički prvak Nahum Sokolov u Parizu, te je pregovarao s francuskom vladom. O tome je priopćena službena nota, koja izvješćuje o primitku Sokolova kod ministra Pichona i izjavljuje posvemašnju jednodušnost Francuske i Engleske u pitanju židovske Palestine. Svečana izjava francuske republike, da priznaje

opravdanost cionističkog nastojanja, novi je uspjeh cionističkog pokreta.

Talijanska službena izjava. Talijanski poslanik u Haagu, vojvoda dela Tour Calvello, dao je slijedeću izjavu: „Ovlašten sam na izjavu, da talijanska vlada neograničeno pristaje uz deklaraciju ministra Balfoura o cionističkom nastojanju i da je kraljevska vlada sklona osnutku nacionalnog središta u Palestini“.

Palestinska komisija engleske vlade. Svrha je ove komisije 1.) Da bude veza između Engleske uprave i židovskog pučanstva 2.) da preduzme sve što je potrebno za izgradnju židovske Palestine. U komisiji biti će zastupano rusko i američko židovstvo.

Srbija i cionizam. U Washington odaslana srbijanska misija izrazila je simpatije srbijanske vlade i srpskoga naroda za osnutak narodne domaje za židovski narod u Palestini.

Jermeni i Židovi. U novije doba zaredale su brojne izjave simpatije zastupnika jermenskog naroda za židovske narodne težnje. U jednom brzojavu jermenske revolucionarne federacije u Americi izražava se nada, da će oba posestrima naroda moći u skoroj budućnosti postati lučonoše kulture u pokrajinama prednje Azije, gdje je stajala kolijevka ljudske kulture i izjavljuje da jermenska narodna skupština izriče Židovima cijelog svijeta najiskrenije želje radi preporoda njihove rase u zemlji velikih predaka.

Pregovori s Rumunjskom i židovsko pitanje.

U sjednici carevinskog vijeća od 19. veljače upravili su zastupnici Straucher, Kuranda i drugovi ministru predsjedniku interpelaciju, koja se tiče uspješnog obezbjeđenja posvemašnje građanske i političke emancipacije Židova u Rumunjskoj. U interpelaciji iznešene su ustanove berlinskog ugovora od 13. srpnja 1878., koje je Rumunjska prekršila na najperfidniji način i opisano je bespravno stanje židovskog pučanstva. S obzirom na činjenicu, da su započeli pregovori Austrougarske s rumunjskom vladom, stavljaju interpelanti ova pitanja:

Je li Vaša Preuzvišenost pripravna posredovati kod Njegove Preuzvišenosti g. ces. i kr. ministra za izvanjske poslove, da se pri mirovnim pregovorima sa kralj.

Purimska zabava žid. omladine.

Da odmah u kratko označimo karakter te večeri: Proživjeli smo najprije nekoliko sati u uzvišenoj atmosferi, a onda u raspoloženju veselom i punom objest. Prvi dio priredbe, koncert sa svojim zvucima, izvrućim iz boli, potištenosti i nade, odgovarao je sadašnjem položaju židovskog naroda, koji u sebi osjeća snage, da se stavi dolično sa svojom kulturom u red s drugim narodima, ali mu to još uvijek ne daju. Ne daju mu, da ovu kulturu razvija u slobodi i na zemljištu, na kojem ju jedino može dovesti do njenog savršenstva. Drugi dio priredbe: a zašto se baš sada ne bismo veselili, sada, kada je nakon dvije tisuće godina, kao nikad prije opravdana nada, da će židovski narod moći u dohledno vrijeme opet da živi ondje i onako, kako to njegova duša želi, otkako ovisi o dobrohotnosti drugih naroda.

Koncert je započeo „koračnicom židovskih radnika“ od Platona Brou-

noffa koju je otvirala domobranska glazba snažno i dostojanstveno, kako to zahtijeva, samosvijest, koja dolazi u njoj do izražaja. Na to je gospojica Leonija Ogrodska operna pjevačica kn. hrvatskog narodnog kazališta, otpjevala dvije pjesmice od Grossmana (riječ od Zuckerfanna): „Pjesmica geta“ i „Rahel pjeva“. Njen jaki, lijepi i ugodni glas iznio je svu čežnju prve i svu tamnu misterioznost druge pjesmice, koju je nakon dugog pljeskanja ponovila, Vrla pijanistica, gospodja Elza Hankin, izvela je zatim ljupko „Berceuse“ od Chopina i s puno čara baletnu glazbu iz opere „Alceste“ od Gluck-Saint-Saëna. Svoju kulminaciju postigao je koncert u četvrtoj točki, kada je član hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku, operni pjevač, gospodin Max Hankin, otpjevao Rubinsteinove pjesmice: „San“ i „Suza“, a zatim svojim ugodnim mekim glasom izvadjao potresnu melodiju Kol nidreja. Ova je pjesma otpjevana tako, da se jedva može zamisliti bolja izvedba, pa je ganula i Židova i ne-

židova. Tada je i najokorjeliji asimilant morao oćutjeti, da ga još uvijek veže njegov osjećaj na židovstvo. Nagradjen gromkim pljeskom ponovio je g. Hankin Kol nidrei. Jednako, ako ne snažnije zaorio je pljesak i iza opetovanja ove prave židovske melodije. Gospojica Micika Schön pokazala je u petoj točki svoje umijeće, odgudivši na guslama „La Folia“ od Corelli Leonarda, te dodavši, odazivajući se dugom odobravanju općinstva još dvije židovske narodne pjesmice. Svojim sjajnim sviranjem pružila nam je veliki umjetnički užitak. Pjevanjem gospojice Ogrodske ispunjena je šesta točka. Pjevala je dvije židovske narodne pjesmice: prvu „Pobeerec“ u jevrejskom, drugu „Uspavanka“ u židovskom jeziku. Potonju je gospojica Ogrodska s toliko osjećaja i milja otpjevala, da ju je morala ponoviti. Nakon što je još gosp. Hankin otpjevao s velikim uspjehom ariju Eleazara iz „Židovke“, dodao je iz Rigoletta „Nestašan vjetrić je...“ što je morao ponoviti. Na koncu koncertnog pro-

rumunjskom vladom, — u smislu ustanova berlinskog državnog ugovora, dotično u članku 44. ovoga ugovora, koji svečano objavljuje posvemašnju pravnu jednakost svih državnih pripadnika i plemena — utanači konačno, nedvoumno i bez pogođbe posvemašnja građanska i politička emancipacija Židova u Rumunjskoj i da se za točno provedenje emancipacije, nakon sklopljenog mirovnog ugovora postave, uspješne kantele i garancije?

Udruženje židovskih organizacija Njemačke na obranu prava Istočnih Židova.

Da je za budućnost židovstva od velike potrebe složan zajednički rad svih struja i slojeva uvidjaju sve to više odličnici i vodje židovske zajednice raznih zemalja. U Njemačkoj se takodjer postigao između raznih skupina sporazum, što će obradovati svakog prijatelja židovske budućnosti na istoku. Osnovano je „Udruženje židovskih organizacija Njemačke za obranu prava istočnih Židova“ (V. J. O. D.) U ovom su udruženju došad već zastupane ove skupine: 1. Centralno društvo njemačkih državnih građana židovske vjeroispovjesti. 2. Njemačko udruženje za interese Židova istočne Evrope, 3. Njemački izraelitički savez općina, 4. Velika loža za Njemačku, 5. Pripomoćni odbor za siromašne istočno-evropske Židove, Frankfurt a. M., 6. Pripomoćno društvo njemačkih Židova, 7. Komitet za istok, 8. Savez njemačkih Židova, 9. Udruženje za liberalno židovstvo u Njemačkoj, 10. Cijonističko udruženje za Njemačku.

Svrha je novog udruženja, da pred raznim inštancijama zastupa stanovište njemačkih Židova prema židovskim pitanjima istočne Evrope i Orijenta, za vrijeme rata i kod mirovnih pregovora. Ako je moguće novo će udruženje poraditi oko osnutka slične organizacije u Austro-ugarskoj, Bugarskoj i Turskoj, kako bi židovstvo središnjih vlasti moglo jedinstveno istupati u svim židovskim pitanjima, koja je izbacio na površinu rat.

Smjernice za rad novog udruženja sadržane su u ovom programu:

1. Pravna i faktična ravnopravnost sa svim pravima i dužnostima državnog građana.
2. Sloboda vjeroispovjedaanja.
3. Pravo na njegovanje samostalne židovske kulture.

grama intonirala je vojnička glazba židovsku narodnu himnu „Hatikvu“ (Nada) koju je općinstvo, koje je bilo dupkom napunilo veliku dvoranu hrvatskog konzervatorija stojeći saslušalo. Na prvi zvuk Hatikve zaorio je dvoranom dugotrajni, burni i zanosni pljesak, koji se je opetovao iza završetka himne. Vojnička glazba dodala je na to židovsku koračnicu; „Tamo, gdje čedar . . .“

Koncerat je ovom počasti, što su ju iskazali Židovi svomu vlastitom narodu dostojno završen.

Potpunosti radi ističemo, da je svoga supruga g. Hankina pratila majstorski na glasaoviru gdja Elsa Hankin, gospojicu Schön okretno g. dr. M. Brichta, te konačno gospojicu Ogrodsku pisac ovih redaka. Snažnom uspjehu vojničke glazbe doprinijelo je vješto dirigiranje g. Hirschlera.

Iza koncerta slijedio je kabaret, koji je ubrzo razveselio općinstvo. Gospojica Haiman, članica kr. hrvatskog narodnog

4. Pravo na slobodno useljivanje i gospodarstveno djelovanje u svim pokrajinama otomanske carevine.

5. Pravo na slobodno naseljivanje i njegovanje samostalne židovske kulture u Palestini.

Vijesti iz jugoslavenskih zemalja.

Drugovima Bargiorancima i sumišljenicima! U 3. broju »Židova« iznio sam meni poznate podatke o palim, ranjenim i odlikovanim Bargiorcima. Odazivajući se moje pozivu, mnogi mi kolege javiše međutim svoje adrese sa ratišta, a ujedno i nove podatke za statistiku ratnika Bargioraca. Od tih podataka priopćujem samo najžalosnije. Upotpunjujući time listinu gubitaka, javljam svim drugovima, da su na raznim bojištima, u koliko se to do sada pozitivno znade, pali slijedeći Bargiorci: stud. ing. Eškenazi Isak iz Sarajeva; dr. phil. Goldstein Otto, prof. u Banjaluci; stud. med. Himlauer Ernst iz Mostara (umro u Rumunjskoj na pjegavom tifusu); stud. ing. Hirschl Wilhelm iz Križevaca; stud. ing. Israel Isak iz Banjaluke; cand. iur. Montilja Isak iz Sarajeva; stud. ing. Poljokan Isak iz Banjaluke; cand. ing. Rehberger Erich iz Belovara; Ing. Spingarn Armin iz Osijeka (bivši predsjednik Bargiore); dr. med. Tajtacak Natan iz Beograda (umro u Srbiji na pjegavom tifusu). Svom težinom beskrajne žalosti ta lista bez umnje djeluje na sve nas. Suvršna bi bila svaka riječ izražaja tuge. *Više nego desetina sviju Bargioranaca pade žrtvom svjetskog rata.* »Gaj junaka Bargiore«, u zemlji njihovih želja, neka bude doličan spomenik našim palim drugovima; zaoto svaki na posao! Ing. Oskar Gróf.

Izjava židovske omladine o jugoslavenskoj deklaraciji. Osječki »Jug« donosi ovu izjavu: »Potpisani osječki mladi Židovi izražavamo ovim svoje simpatije za ideju jedinstva troimenog naroda južnih Slavena, izražena u deklaraciji narodnih zastupnika na sjednici carevinskog vijeća od 30. svibnja 1917. Kao mladi moderni sinovi naroda, koji je kroz stoljeća živio u Getima, znademo cijeniti narodnu borbu i potpuno shvaćamo težnju za slobodom. Radujemo se svakom uspjehu jugoslavenske misli, a sudjelovat ćemo — poput ruskih mladih Židova — u svakom radu za napredak naroda, medju kojim živimo. I mi se sada nalazimo

kazališta, u svojoj solo sceni kao kuharica izazivala je svaki čas salve smijeha. Gosp. Saša Frank čitao je te zgodno poentirao neke Bedine pjesme rugalice. Vrlo je elegantno izveden plesni duet po gospojici Szilagy i g. Vilimu Schwarzu. Sa svojim karikaturama dobro je zabavljao općinstvo g. Krgaćin. Originalan bio je ples apaša (gg. Vilim Schwarz, Andor Deutsch i S. Klaber). Kabaret završen je produkcijom vodilice medvjeda, dražesne gospojice Bele Schwarz. Komične geste medvjeda (gosp. Meworacha), koje su pratile riječi gospojice Schwarz, što ih je upravljala općinstvu, uzdržavale su veselo raspoloženje općinstva.

Izmedju pojedinih točaka kabareta svirala je domobranska glazba same židovske narodne pjesme, koje je kao što i koncertne točke izvedene od dom. glazbe vješto instrum. ntirao njen dirigent g. Hirschler.

Još dugo nakon svršetka kabareta zabavljalo se općinstvo pri stolovima kraj izrsnog jela i pića, što ga je zlatno židovsko srce darovalo za ovu zabavu, da joj

u času, kad se ostvaruju davne čežnje našega naroda, te zato kao narodni i demokratski Židovi zahtijevamo i od naprednih Jugoslavena, da nam priznaju našu narodnost i podupru u nastojanju za ostvarenjem naših narodnih ciljeva. — U Osijeku, 1. veljače 1918. (Slijedi 58 potpisa.)

Rijetko odlikovanje. Natporučnik u pr. bos. herc. pješ. pukovnije br. 1 Majer Musafija iz Sarajeva odlikovan je za osobito hrabro i uspješno djelovanje ordenom željezne krunice III. razreda s ratnom dekoracijom i s mačevima. Odlikovani časnik i vrijedni naš sumišljenik od početka rata boravi na raznim frontama, te već posjeduje oba Signuma i vojnički krst za zasluge III. razreda. Pri zadnjem boravku Njegova Veličanstva na talijanskoj fronti počašćen je natporučnik Musafija od vladara napose time, što je bio oslovljen. Sarajevski Židovi ponose se svojim dičnim »Musom«. Čestitamo!

Purimska predstava za djecu u Zagrebu. Neumorni odbor židovskih djevojaka (B'not Cijon), koji djeluje skromno, ali zato ipak sustavno i uspješno, posvećuje naročitu pažnju židovskom uzgoju i naših najmanjih. Odbor ne propušta nijedne zgode, koja je prikladna, da predobije srca mališa za židovstvo. Tako je ove godine, u nedjelju 24. veljače priredjena purimska predstava za djecu, kojoj je prisustvovala mladež židovske pučke škole i dosta odraslih. Predstavljali su, govorili i pjevali izmjenice: dječaci, djevojčice i priredjivači. Sve točke bile su udešene za dječji način mišljenja, a svaka pojedina je imala svrhu, da usadi u mlade, pristupačne duše ljubav za židovstvo i smisao za njegove običaje, svetinje i težnje. Na koncu predstave otpjevali su mališi »Hatikvu«. — Dojam svih točaka bijaše vanredan i odrazivao se na licima mališa, koji bijahu sretni, zadovoljni i ponosni, što su Židovi! — Poslije predstave obdareni su mališi kavom, kolačima i slatkišima, a zatim su otpušteni kućama vesela srca i puni lijepih dojmova. — Mnogi odrasli, videći raspoloženje djece, živo je požalio, što nije bio toliko sretan, da ga je već u ranoj mladosti brižna ruka vodila židovstvu.

Šekel 5678. Kod potpisanoga unišlo je od 1. I. 1918.: Zagreb K 12.—, Sarajevo K 60.—, Lebring K 2.—, ukupno K 74.— Nadalje uplatiše za Mišmar: Lav Stern Zagreb K 24.—, dr. Žiga Neumann, Zagreb K 12.—, ukupno K 36.— — Za Centralni fond; Albert Alkalaj, Sarajevo

ne bi moglo biti prigovora s nijedne strane Veselje i objest razmahivala se sve više i viša. No o purimu sve je dozvoljeno.

Bila je to večer dubokog židovskog čuvstvovanja i rijetkog bezbrižnog židovskog veselja. Edmund Fischer.

Židovsko jevrejsko novinstvo u godini 1917.

Židovsko se je novinstvo razvijalo prošle godine u neobično teškim prilikama. Bezobzirno ugušivanje carističke vlade od buknuća rata onemogućilo je gotovo da se izdavaju jevrejske i židovske knjige. Ni molitvenici se nisu mogli tiskati. Tek od buknuća ruske revolucije počela je opet oživljavati jevrejska literatura i novinstvo

Već u svibnju osnovana je u Moskvi velika zaklada, kojoj je bila zadaća, da jevrejski tjednik „Haam“ pretvori u dnevnik. Istodobno izlazi još i jevrejski tjednik istog imena koji je specijalno namijenjen

K 100.—, Jakob Poljokan, Sarajevo K 70.—, I. N. Schulhof, Osijek K 130.—, Ervin Krausz i Lavoslav Singer, Osijek po K 50.—, Zagreb K 8.—, ukupno K 408.—. Svega Lav Stern.

Šekel. Dosele se vrlo malo povjerenika odazvalo pozivu, da najave potrebu šekel-blokova. Zato još nijesmo šekel-blokove naručili od centrale. Povjerenici, koji ne će da čekaju do stignuća novih šekel-blokova, neka to izvole javiti dopisnicom pa ćemo im poslati šekel-blokove sa oznakom 5677, koje mogu upotrebiti za sabiranje šekolima 5678. — Ujedno molim ponovno, da se jave svi sumišljenici koji hoće preuzeti povjereništvo za sabiranje šekolima i da nam najave odmah svoju potrebu šekel-blokova. Upozorujemo naše sumišljenike, da im je dužnost pobrinuti se, da nam se iz svakog mjesta javi barem jedan povjerenik i da se zauzmu za što bolji uspjeh raspacavanja šekolima. — Šekel se ubire sa K 1.20 za svakog člana obitelji. Istodobno treba ubirati i prinos za zemaljsku cionističku organizaciju od barem K—80 za svakog člana, kao i prinos za centralni fond akcionog odbora cionističke organizacije u Berlinu. — U ovo odlučno doba za daljni razvitak naše organizacije i za unapredjenje naših ciljeva, moramo našem vodstvu dati dovoljnih sredstava, što su mu potrebna za tekuće upravne poslove. Ne smijemo škrtariti u tom pogledu, jer su potrebe vrlo velike i apsolutno neodgodive. Uspjeh naše organizacije ovisi u prvom redu o tome, da li će naše vodstvo imati dovoljno novaca za ogromne troškove propagande u židovskom i nežidovskom svijetu. Neka svaki sumišljenik učini svoju dužnost prema organizaciji i akcionom odboru i neka se zauzme za što veći uspjeh šekel-akcije.

Virovitica. (Ođvažnost židovskog vojnika.) Prvih dana mjeseca siječnja dogodio se ovaj prizor: Dječaci, nestašni kao uvijek, sklizali su se bez obzira na pogibao. Iznenada popusti led, a dva dječaka padnu u vodu. Mnogo je ljudi s užasom zurilo u našu „Grabu“, no nitko nije pomislio da spasi djecu. U taj čas prodje pokraj grabe mlad vojnik imenom Breiner, skoči bez oklijevanja u vodu, te uz pogibao vlastitog života s najvećim naporom spasi oba dječaka i iznese ih na obalu. — Oduševljeni prisutnici klicali su puni hvale odvažnome Židovu!
R. R.

Javna zahvala. Priredjivački odbor purimske zabave zahvaljuje ovim putem najtoplije svima, koji su svojim sudjelovanjem na programu koncerta i kabareta pridonijeli moralnom i materijalnom uspjehu zabave, naročito gdjama i gdjicama Leoniji Ogrodska, Elsi Hankin, Miciki Schön, Fani Haiman, Fialla, Belli Schwarz i Szilagy, te gg. Maksu Hankinu, dr. Milanu Brichti i Žigi Hirschleru. — Nadalje zahvaljujemo svima, koji su pretplatama te darovima u robi (vino, pecivo, slatkiši i t. d.) i svojim radom, naročito gdjama i gdjicama u buffetu, omogućili i velik materijalni uspjeh zabave.

Dar za tiskovni fond. Posredovanjem g. Salamona I. Poljokana (Banjaluka) darovao je g. Lord Danon (Sarajevo) K 100.— (sto kruna) za tiskovni fond »Židova«. — Plemenitom darovatelju najtoplija hvala.

ŽIDOVSKI NARODNI FOND.

Serha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskog naroda.

Izkaz darova iz jugoslavenskih zemalja austro-ugarske monarhije.

Za vrijeme od 11./II. 1918. do 25./II. 1918.

Adresa za listove Ž. N. F. Zagreb, Petrinjska ulica 22. Za novce; „Banka za trgovinu, obrt i industriju“ Zagreb, za tekući račun Ž. N. F.

Hrvatska, Slavonija i Dalmacija.

Opći darovi.

Zagreb. Dr. E. Fischer K 10.—, Brankica Kastl K 7.—. K 17.—.

Dječji sabirni arci.

Zagreb. Milan Klein K 10.—. K 10.—, Križevac. Po rab. dr. Englu: Olga Weiss Vrbovac K 60.—, Velimir Fürst K 58.—, Milan Herzog, Vrbovec K 19.06, Ella Stern, Vrbovec K 65.30. K 202.36.

Virovitica. Po Renée Rotter: Alfred Bienenfeld K 26.10, Ilse Reich K 24.20, Jelisava Schulsinger, K 14.70, Dragica Schwarz K 12.—. K 77.—. K 289.36.

Izlaze 2 tjednika; po dru. Šmarja Levinu i I. D. Berkoviću izdavani „Hatoren“ i „Haibri“, koji izdaje rabin Majer Berlin. U obim časopisima osobito sudjeluje poznati jevrejski literat Ruben Brainin. Vrlo uspješno djeluju u New Yorku dva jevrejska nakladna zavoda, jedan od jevrejskog „Asaf“ a pod vodstvom pjesnika B. Silknea. Ova naklada izdala je već dvije znamenite knjige, prvi svezak spisa Rubena Brainina, na 320 stranica, te sabrane spise Davida Neumarka. Osim toga izlazi mjesečnik za mladež pod imenom „Šaharit“, koji izdaje jevrejski pedagog Z. Scharfstein. Zadnje je poduzeće američanskog židovskog omladinskog saveza „Jung Juda“ mjesečnik „Jisreel“. Ona je namjenjena poglavito mladeži, te je pisana tekućom, lakom i jasnom jevrejštinom.

Jevrejski dnevnik „Hazefirah“ u Varšavi može od pola godine da izlazi tek kao tjednik. I jevrejski tjednik „Hamizpeh“ u Krakovu započeo je opet svoje

Škrabice.

Zagreb. Vilim Spitzer K 12.—, škrabica purimske zabave K 60.—. K 72.—. Ludbreg. Po rab. I. L. Deutschu: Udova Scheyer K 35.50, Samuel Rosenberger K 32.60, I. L. Deutsch K 26.60, Makso Scheyer K 23.90, Mavro Appler K 22.50, Salamon Weinrebe K 17.50, Jakob Schlessinger K 15.60, udova Albert Scheyer K 10.80, Vilim Scheyer K 10.20, Aleksander Singer K 9.20, Julio Sattler K 8.30, Ludwig Lausch K 6.30, Vatroslav Gross K 5.—, Sidonia Rosenberger K 2.40, Samuel Weiss K 2.—, Hinko Hirschsohn K 10.10. K 238.50. K 310.50.

Maslinova drva.

Zagreb. Na godišnjicu smrti dr. Milana Berk za maslinu Pavao Beck K 10.—, Hinko Weiller maslinu na ime Blanke Hasson K 10.—, Rosa Sirmay 2 masline prigodom obljetnice smrti svoje majke Babette Kraus K 20.—, prof. A. Sz. za maslinu na ime supruga Frida i Šimo Spitzer K 10.—, Lavoslav Heimbach maslinu na ime Ivice Reiss K 10.—, Brankica Kastl maslinu na ime pok. Side Kastl K 10.—. K 70.—.

Čazma. Muki Strauss na ime pok. Vilima Straussa maslinu K 10.—. K 10.—.

Vinkovci. Po Moriji: Josef Zilzer na ime novorođenog sina Leo, Schmule Zilzer 2 masline K 20.—, Jakob Reich na ime Ljube Reich K 10.—, Hinko Fischer, Otok na ime Malvine Fischer K 10.—, Žiga Brichta na ime Olga i Katica Brichta K 20.—, Hamburger K 10.—, Kadelburg K 10.—, Jakob Kohn K 10.—, Albert Beck, Vinkovci na ime Katarine Beck K 20.—, Bernhard Adler K 10.—, Adolf Hirschfeld, na ime Ilonka Hirschfeld K 10.—, sakupljeno po Mili Krakauer i Etelki Propper; Jakob Kastner na ime Mariške, Gize i Oskar Kastner 3 drveta K 30.—. K 160.—. K 240.—.

Darivanje zemlje.

Zagreb. Eugen Berl K 50.—. K 50.—. Vinkovci. Po Moriji: Damjan Momčilović K 50.—. Razni darovatelji K 30.—, sakupljeno po Mili Krakauer i Etelki Propper: Magister Strauss K 10.—, Hafner K 20.—, N. N. K 20.—, Natp. Löwy K 10.—, Isidor Herzog K 10.—, gdja Hirtweill K 10.—, Ludwig Engel K 10.—, Magister Freska K 10.—, dr.

umjetnosti i lijepoj literaturi. Malo zatim počeo je u Odesi opet izlaziti po dru. Josipu Klausneru uređivani mjesečnik „Hašilah“. U Moskvi počeo je da izlazi jevrejski polumjesečnik za mladež „Šethilin“ pod uredništvom M. Ben-Eliezera. Osim toga su izašla dva opsežna jevrejska žurnala, jedan pod uredništvom H. N. Bialika „Keneset“, a drugi pod uredništvom dr. M. Glücksona, „Olamenu“. Oveća zbirka izdana je od Hillela Zlatopolskog, osim toga prva zbirka specijalno pedagoškog žurnala „Darkens“. Lijep broj vrlih literaturnih radova otisnut je u spomenutim zbirkama „Keneset“ i „Olamenu“. Tako valja spomenuti majstorski prijevod velikog djela indijskog pjesnika Rabindranata Tagore od Davida Frischmanna. Osim toga sadržavaju zbirke novu veliku pjesmu Bialikovu. Veliku pažnju pobudila je nova jevrejska pripovijest Mendele Mocher Sforima.

Od drugih zemalja, gdje izlaze jevrejski časopisi, spominjemo samo još Ameriku.

izlaženje nakon trogodišnjeg prekinuća na osiguranoj podlozi.

Jevrejski dnevnik „HaHerut“ u Jerusolimu morao se obustaviti. Tečajem zadnje godine izašla su u Palestini u cijelom tri znamenita zbornika od kojih je bio jedan posvećen 25 godišnj. jubileju Bialika. Osnovana je u Palestini osobita gospodarstvena knjižnica, koja je pod imenom „Hahakla“ izdala već nekoliko stručnih knjiga. Poznati pisac I. H. Breuer u Jafi izdao je zbornik za mladež (Prodoth). Od mladog pjesnika I. H. Rimona izašla je zbirka pjesama. Osobitu spomen zaslužuju znanstveni almanasi poznatog poznavaoca Palestine A. M. Lunca. — Nadalje valja istaći na veliko zasnovani žurnal „Heaver“ u Petrogradu, koji se bavi poviješću Židova u Rusiji. Ovaj je žurnal prije izlazio na ruskom jeziku. Uredjuju ga S. Dubnov. Dr. Zinberg, i S. Rosenfeld.

Arany K 6.—, N. N. K 5.—, Baum
K 4.—, Habermann K 2.—, N. N. K
2.—. K 149.—.
K 199.—.

Roba.

Zagreb. Prodano na purimskoj zabavi
kruna 100.—. K 100.—.

Zlatna knjiga.

Zagreb. Na ime Tinke Lachmann: Jacques
Lachmann K 100.—, B. Neumann K 20.—,
Fančika K 10.—, Žiga Neumann K 10.—,
Direktor Kraus K 10.—, dr. Glücksthal
K 2.—, Bella Schwarz K 5.—, Pavao
Beck K 1.—, Robert Veit K 2.—, Pavao
Neuberger K 2.—, Charlotta Schwarz
K 5.—. Na purimskoj zabavi sakupila
ciganka i medo kod vraćanja na ime
Bele Schwarz K 298.—. K 465.—.

Križevac. Po Zori Hirschl: Vladimir
Hirschl K 14.—, partija karata K 4.—,
za otvoreni račun B' ne Izrael K 18.—.
K 483.—.

Za evakuirane Židove.

Bjelovar. Po Greći Hirsch: Greta Hirsch
za dobru vijest K 3.—, Dora Hirsch
sakupila kod karata K 7.20. K 10.20.

Zagreb. Sofika Neumann za
izgublenu okladu K 2.—. K 2.—.
K 12.20

Pomoć Palestini.

Osijek. I. N. Schulhof K 70.—. K 70.—.

Bosna i Hercegovina.*Opći darovi.*

Šamac. Na sijelu skupljeno po Palombi
Kabiljo K 15.—. K 15.—.

Sarajevo. Dar kod tore Moise Montilja K
5.—, ostatak od sakupljenog na sijelu
K 3.—. K 8.—.

Zenica. Rifka Montilja sakupila na zaru-
kama Bukice Montilja sa Mamom kruna
26.20. 26.20.
K 49.20.

Dječji sabirni arci.

Šamac. Po Palombi Kabiljo: Zlata Kabiljo
K 35.48, Erna Kabiljo K 36.70, Janko
Pijade K 16.—, Jonatan Kabiljo K 26.60,
Moritz A. Kabiljo K 17.—, Erna J. Ka-
biljo K 35.20, Erna B. Kabiljo kruna
26.—. K 192.98

Brčko. Po Leonu Kattanu: Jakob M.
Löwy K 50.—, Irma Schlossberger K
48.40, Oskar Weiss K 52.10, Josef L.
Papo K 60.40, Rudolf Wiener K 20.24,
Moritz Brandes K 38.98, Blanka Almuzho
K 22.40, Jakov Avramović Kohen kruna
77.48. K 370.—.
K 562.98.

Škrabice.

Prijedor. Po Gustavu Seidemanu škra-
bica Jeannette Stern K 42. K 42.—.

Sarajevo. Moise J. Fizi K 8.63, Matilda
Montilja K 7.27, Sara Jakob Montilja
K 3.—. K 23.90.
K 65.90.

Maslinova drva.

Banjaluka. Po Pepi Poljokan: 5 maslina
za ozdravljenje majke Gracije Poljokan
Pepi i Flora Poljokan K 50.—, po Meli
i Sari Poljokan na sjelu Rafael H. Poljo-
kan K 54.—, Edhembeg Beglerović K
10.—, za gaj palih Bargiore. Oklada
Ernestine Poljokan i por. Isak Poljokan
za gaj Bargiore K 50.—. K 164.—.

Šamac. Po Palombi Kabiljo: Abraham
Kabiljo na ime roditelja Menahem i
Zlata Kabiljo maslinu K 10.—, Aron
Pijade na ime svog oca Zadika Pijade
K 10.—. K 20.—.

Sarajevo. U gaju junaka Bargiore:
Inspektor S. Džeen za ozdravljenje
Jakoba Asta K 10.—, Jeuda Montilja na
ime por. Leon Maestro Perić K 10.—,
na ime inspektora S. Džeana K 10.—.
Dar tore Jeude Montilja na ime nadra-
bina dr. Moritz Levi K 10.—. Prigodom
sijela kod Jakob Montilja skupila Matilda
Montilja 2 masline na ime Sara Jakob
Montilja i Jakob H. Montilja kruna
20.—. K 60.—.
K 244.—.

Samoopozivanje

Banjaluka. Po Pepi Poljokan: Dr. Maks
Laufer K 1.—, Bimin Bleiberg K 1.—,
Erna Freund K 1.—, Pepi Poljokan K
1.—, Flora Poljokan K 1.—. K 5.—.

Zlatna knjiga.

Banjaluka. Po Pepi Poljokan: Isidor
Salom K 10.—, Isidor Alkalay K 10.—,
Salamon Haim Poljokan K 10.—, za
račun »Deborah« u zlatnu knjigu sakup-
ljeno na sijelu gdje Mizi Poljokan K 30.—.

Zaposjed. zemlje, garnizoni i bojište.*Opći darovi.*

Šabac. Aron Danon sakupio prigodom
rodjendana K 17.—. K 17.—.

Samoopozivanje.

Mauthausen. Oskar Berger kruna
4.—. K 4.—.

Pregled.

Unišlo je dakle:

iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 1.721.06
iz Bosne i Hercegovine . . . K 957.08
a sa bojišta, iz garnizona i za-
posjednutih zemalja . . . K 21.—
Ukupno K 2.699.14

Potpisujte mirovne čekove!

Još ne znamo, što će nam mir donijeti
i u kojem će opsegu ispuniti židovske
nade. Ali to znamo, da ćemo morati raspo-
lagati sa golemim svotama, budemo li
htjeli, da Židovski narodni fond, — koj
je najznamenitiji faktor za naseljivanje
Palestine, — zadovolji zahtjevima, što će
ih poslije rata stavljati kolonizacija u većem
stilu. Svi prijatelji Palestine i mase židov-
skog radnog naroda očekuju da će Židovski
narodni fond svojim sredstvima udariti
glavne temelje za zgradu naše budućnosti
u zemlji otaca. Da bi narodni fond mogao
uspješno djelovati odmah poslije rata,
potrebna mu je već sada obilna pripomoć
svijet slojeva židovskog naroda. Svaki poje-
dinac dužan je da pridonese malen darak
za ispunjenje narodnog idejala. Kad bude
sklopljen svjetski mir, treba da svoju
radost, radi povratka svojih milih i dragih
s bojišta, očituemo obilnim darovima
narodnom fondu. Već sada se svaki od
nas može obvezati, da će isplatiti narodnom
fondu stanovitu svotu, čim bude sklopljen
mir. Ovoj svrsi služe mirovni čekovi
koje bi morao potpisati svaki dobar Židov,
svaki prijatelj obnove židovstva u svetoj
zemlji otaca. A i naši vojnici, koji su junački
podnašali strahote i tegobe rata, sigurno
će radosna srca obdariti narodni fond,
kad se budu sretno vratili svojim
domovima.

Kogod želi potpisati mirovni ček ili
ga želi drugome dati na potpis, neka se
obratiti na povjereništvo Žid. nar. fonda,
Zagreb, Petrinjska ul. 22. — Potpisani
darovi biti će iskazani u »Židovu«.

Iskaz potpisanih mirovnih čekova.

Eugen Beri K 10.—, Egon Haas K
20.—, Ruža Löwenstein K 20.—, Jakob
Löwenstein K 20.—, O. König K 20.—,

Edith König K 20.—, Matilde Ilić K 50.—,
Eugen Rosenbaunn K 20.—, Štefa Deutsch
K 20.—, Edita Hafner K 20.—, obitelj Kron
K 100.—, obitelj Gustav Redlich K 100.—,
Štefanija Anhaltzer K 25.—, David Anhalzer
K 100.—, N. Birnbaunn K 200.—, Alfred
Schwenger K 200.—, Djuro Hermann K
500.—, Milan Hermann K 200.—, Lenka Her-
mann K 500.—, Olga Hermann K 500.—, Lav
Stern K 1000.—, Dragutin Spitzer K 150.—,
Šimo Špitzer K 1000.—. Ukupno kruna
4.885.—. Od prije K 650.—. Dakle
dosada K 5.355.—.

**Statistika prinosa za žid. nar. fond
u god. 1917. iz jugoslav. zemalja.**

Mjestna statistika: Zagreb K 6.175.57,
Osijek K 2.233.54, Sarajevo K 1.244.82,
Križevac K 767.62, Sisak K 690.70, Tuzla
638.—, Banjaluka K 430.10, Prijedor K
399.23, Bojište K 376.—, Virovitica K
362.82, Ludbreg 348.16, Sikloš (garnison)
K 271.—, Zemun 270.60, Slatina K 240.—,
Travnik K 223.—, Bos. Građiška K 198.—,
Livno 144.90, Mitrovića 126.—, Sanski
most K 118.94, Zvornik 117.20, Beograd
(zaposjednute zemlje) K 110.—, Pakrac
K 105.62, Kostajnica 107.52, Koprivnica
K 102.56, Vrginmost K 100.—, Brčko K
72.—, Vukovar K 53.38, Ogulin K 50.—,
Pitomača K 50.—, Šamac K 43.—, Kutjevo
K 40.—, Novigrad K 40.—, Pregrada K
40.—, Brod n. S. K 30.50, Stari Bar (Zapo-
sjednute zemlje) K 30.—, Boš. Brod K
27.56, Mostar K 25.—, Derventa K 22.—,
Žepče K 20.50, Djakovo K 14.50, Daruvar
K 14.—, Dugaresa K 10.—, Stubica K
10.—, Virje K 10.—, Varaždin K 10.—,
Bihać K 8.—, Krapinske Toplice K 6.—,
Sv. Ivan Zelina K 4.90, Babina Greda K
3.—. Ukupno K 16.597.04.

Bilješke.

Sličica iz doba evakuacije Jafe
u Palestini. . . . „Nedjelju dana poslije
proglašenja zapovijedi o evakuaciji Jafe
otišla je i jevrejska gimnazija iz Tel-aviv-a
(„Brežuljak proljeća“, nova židovska četvrt).
Preiselila se u drugo jedno mjesto Pale-
stine. Bijase to jedna neobična povorka.
Najprije si vidio nekoliko kola, koja bijahu
natovarena inventarom gimnazije i prtljagom
učenika. Zatim stupahu pješke učitelji i
učenici. Prolazeći kroz Herzlovu ulicu,
pjevalahu svi s velikim ganućem židovsku
hinnu „Hatikvu“. Povorka se polagano
pomicala. De no i lijevo praćena velikim
mnoštvom općinstva. Ljudi su išli oborenih
očiju, u kojima se blistale suze. Svaki je
živno oćutio, da se nešto strašnoga događja,
da je odlaskom gimnazije istrgnuto srce iz
Tel-aviva. Na gradskoj kapiji stajaše turski
vladin činovnik. I on je plakao kao malo
dijete. Na cesti izvan grada zaustavi se po-
vorka za čas. Učitelji i učenici okrenuše se
još jedanput prema onom mjestu, gdje sta-
jaše kao siročje pusta zgrada jevrejske gimna-
zije, taj velebitni hram novojevrejske kulture.
Još jedan suzai pogled, a onda se otkinuo
iz povorke usklik: „Da živi Telaviv! Da
živi jevrejska gimnazija!“ I povorka nastavi
svoj put u nezvjesnost. . . .“

„Za mojega 14-godišnjeg dobro
razvijenog sina tražim mjesto
naučnika u trgovini mješovitom
robom u dobroj židovskoj kući.
Pobliže se upitati kod Hinka
Hirschsohna u Ludbregu.“

PAZI I DOBRO ČITAJ !!!

Tko želi sačuvati svoje zdravlje neka puši samo cigaretni papir

„GOLUB“

jer je „Golub“ najbolji papir sadašnjosti i jedini domaći proizvod.

Proizvod je „Prve hrv. tvornice cigaretnog papira“ Zagreb, koja tvornica zaposluje redovito 200 domaćih radnika.

Dobije se u svakoj trafici.

Josip Engelsrath

Najveće skladište dragulja, zlata, srebra i satova uz jamstvo i jeftine stalne cijene.

Veliko tvorničko skladište kina srebrene robe iz najboljih tvornic.

Ilustrovani cjenici na zahtjev badava i franko.

Kupuje i zamjenjuje staro zlato, srebro, dragulje, biser, briljante, satove, antikvitete, novac uz najviše cijene.

Vlastita radionica za umjetno izradjene novoradnje i popravke zlatnih i srebrenih predmeta brzo i jeftino.

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Josip Engelsrath

BOJE

sve vrsti, za bojadisanje platnene i pamučne robe dobivaju se nepatvorene na veliko i na malo samo u bojadisaonici **Vilima Grünwalda u Koprivnici.**

Razašiljem samo po vlastitoj bojadisaonici iskušane boje. Cijena po omotu K 2.—

Banka za trgovinu, obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. — ZAGREB — Jelačićev trg 4.

Dionička glavnica K 3.000.000 — Pričuve K 700.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žriježane vrijednosne papire, daje predujmove na vrijednosne papire, kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke proti gubitku na tečaju.

Tekstilne otpatke

(krpe sviju vrsti)

kupuje i plaća najbolje cijene

Adolf Krausz stariji

(od povjerenstva za tekstilne otpatke ovlašten veletržac krpami).

Osijek g. g. Županijska 59.

ALEM

je Orijentalni prašak za zube, njegova je sastavina takova, da čini ono što je zubima podesno. Daje svježi dah iz ustiju zapriječuje krvarenje zubiju štiti zube od boli. Zaprečuje da zubi postanu šuplji. Čini zube bijele i zdrave. Od velike je desinfekcione snage, te vas štiti od bolesti. A što je najvažnije, neugodan dah iz ustiju odmah odstranjuje i tako omogućuje svakom da ima lijepe bijele i zdrave zube te miomiris u ustima.

Cijena originalne kutije K 1-50.

Glavno skladište

Nobilior Drogeria Zagreb

Ilica 34.

TVORNICA ŠTAMPILJA
ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6.

PREVOZE ROBE I POKUĆSTVA U
 GRADU I IZVAN GRADA PREUZIMA

JOSIP MÜNZER

Jurišićeva ulica broj 20.

TELEFON 4-28. 21-95.

OBAVLJA SVAKI PREVOZ POKUĆSTVA I ROBE NAJSAVJESNIJE I NAJJEFTINIJE.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavnica: - u Zagrebu. - Pričuve: K 10,000.000.— K 17,000.000.—

OODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n/S., Cirkvenica, Delnice, Karlovac, Kraljevica, Novi, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika gorica, Vinkovec, Virovitica, Vukovar, Zemun.

ISPOSTAVE: Požega, Osijek donji grad, Vinica.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun. Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4 $\frac{1}{2}$ %-tne založnice

koje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira, zlatnog, srebrnog te papirnato novca, unovčuje kupone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju i akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.

Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje najkulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Preuzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno. Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine pretince Safe-pohrane.

Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije.
 Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

Hrv. sveopća kreditna banka

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzimlje uz najpovoljnije ukamaćenje na uložne knjižice ili na tekući račun, te ih bez obzira na postojeće ili buduće ustanove moratorija isplaćuje.

Svi u bankovnu struku zasjecajući poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utjeljena god. 1868.

Utjeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavnica 13,4 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel.

Eskomptira mjenice i devize.

Prima novac na ukamaćenje na uložne knjižice, doznačnice ili tekni račun, te doznačuje isplaćivanja na sva tržišta tu i inozemstva.

Izdaje kreditna pisma na tu i inozemstvo.

Odio za šumske poslove.

Podržaje vlastite pilane za proizvodnju svih vrsti hrastove i bukove rezane gradje.

Podržaje ljuštenju za proizvodnju paccona.

Preuzima u pohranu vrijednosne papire i stavlja strankama na uporabu posebno uređene blagajne (Safe-Depot) pod ključem same stranke i zatvorom zavoda uz umjerenu pristobu.

Proizvodnja exportne sklade i drva za gorenje na veliko i t. d.

Financira šumske poslove.

Mjenjačnica.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire.

Kupuje i prodaje inozemni kovani i papirni novac.

Isplaćuje predujmove na zalog vrijednosnih papira.

Unovčuje kupone te izžrebane papire i srećke.

Prodaje na obročno otplatu srećke svake vrsti po jedan ili po više komada prema izboru

kupca s bezodvlačnim pravom igre.

Prodaje vlastite 4 $\frac{1}{2}$ % založnice koje su pupilarno sigurne, sposobne za svake vrsti jamčevine, kao i za vojno-ženidbene jamčevine, te su vrlo podesne za koristonosno ulaganje prištednja. Obavlja besplatno evidencu žrebanja srećaka i drugih žrebanju podvrženih papira.

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed, a u većim gradovima i na najamne kuće hipotekarne zajmove na amortizaciju.

Podijeljuje na temelju grad. nacrtu i troš. u većim gradovima Amortizacione zajmove kao gradjevne vjeresije.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petrinji.
 Javno skladište: u Zagrebu.